הלוקח

עובר [א]חמורו של עובד כוכבים והמוכר לו אע"פ שאינו רשאי (א) [ב]המשתתף לו והמקבל הימנו והנותן לו בקבלה פטור מן הבכורה [א] שנאמר [ו]בישראל אבל לא באחרים: גמ' כל הני למה לי צריכי דאי תנא לוקח ה"א משום דקא מייתי לה לקדושה אבל מוכר דקא מפקע לה מקדושה אימא ליקנסיה קמ"ל [ב] והמשתתף לו למה לי [ג] לאפוקי מדרבי יהודה דאמר [ד]שותפות עובד כוכבים חייבת בבכורה קמשמע לן דפטורה מן הבכורה והמקבל ל"ל משום דקא בעי למיתני והנותן לו בקבלה והנותן לו בקבלה למה לי איצטריך סד"א הואיל ועיקר בהמה דישראל היא ליקנסיה דלמא אתי לאיחלופי בבהמה אחריתי קמשמע לן [ז]תנן התם ר' יהודה מתיר בשבורה בן בתירא [ג]מתיר בסוס איבעיא להו עובר מה לי א"ר יהודה טעמא דר' יהודה התם דשרי משום דשבורה עובר נמי שבור הוא או דלמא שבורה לאו היינו אורחיה אבל עובר כיון דהיינו אורחיה לאו שבור הוא ת"ש והמוכר לו אף על פי שאינו רשאי ולא פליג ר' יהודה וליטעמיך המשתתף לו והמקבל ממנו והנותן לו בקבלה דלא קתני הכי נמי דלא פליג אלא פליג ולא קתני ה"נ פליג ולא קתני: ת"ש ר' יהודה אומר המקבל בהמה מן העובד כוכבים וילדה מעלין אותו בשוויו ונותן חצי דמיו לכהן והנותן לו בקבלה אף על פי שאינו רשאי [ג]קונסים אותו עד עשרה בדמיו ונותן כל דמיו לכהן מאי

הלוקח עובר חמורו. ובכור הוא ועדיין הוא במעי אמו. והאי דנקט חמור ולא נקט פרה מפרש בפירקא תנינא (לקמן יג.) דאיידי דזוטרא מילי דפטר חמור פסיק ושדי ליה וכל אינך פירקין מיירי בבכור בהמה טהורה: **אע"פ שאינו רשאי.** כדתנן במסכת ע"ז (ד' יד:) ובכ"מ [ד] אין מוכרין להם בהמה גסה מפני שעושה בה מלאכה בשבת: **והמשתתף לו.** שנותנין מעות בין שניהם וקונין בהמה: **והמקבל** (ב) **בהמה ממנו.** שהבהמה של עובד כוכבים וישראל מקבלה שיהו חולקין בוולדות אבל גוף הבהמה לעובד כוכבים: **פטור מן** [ד] **הבכורה.** אם אותו עובר שקנה מן העובד כוכבים או שמכר לעובד כוכבים בכור הוא אינו קדוש הואיל ויש חלק לעובד כוכבים בו או באמו: **שנאמר.** (במדבר ג) הקדשתי לי כל בכור בישראל אבל לא באחרים עובדי כוכבים: **גמ' מייתי לה לקדושה.** שתהא שובתת בשבת וכיון דמלוה עביד ליכא למיקנסיה: **אימא ליקנסיה.** לפדות העובר מן העובד כוכבים וליתנו לכהן: **מדרבי יהודה.** דאמר לקמן המקבל בהמה מן העובד כוכבים מעלין אותו בשויו ונותן חצי דמיו לכהן: **ועיקר בהמה.** גוף הבהמה וחצי ולדות: **דלמא אתי לאיחלופי בבהמה אחריתי.** שאין לעובד כוכבים חלק בה ולא בוולדותיה ואתי למיפטריה נמי מבכורה: **תנן התם.** במסכת ע"ז (דף יד:): **רבי יהודה מתיר בשבורה.** למכור לעובד כוכבים בהמה שנשברו רגליה ובמקום שלא נחשדו על הרביעה ובן בתירא מתיר בסוס שאין עושין בו מלאכה שיהא בו חיוב חטאת דסתם סוס לרכיבה עומד והרוכב בשבת אינו [ה] אלא משום שבות שהחי נושא את עצמו: **עובר מה לי א"ר יהודה.** למוכרו לעובד כוכבים שרי או אסור: **משום דשבורה.** ואינה ראויה למלאכה: **ועובר נמי שבור הוא.** אבל מלאכה: **או דלמא שבורה לאו היינו אורחה.** דבהמה להיות שבורה הלכך דבר מידוש הוא ולא אתי לאיחלופי ולהתיר מכירת שלמה: **ק"ש.** דמיירי בעובר וקתני אינו רשאי משום מלאכת שבת: **וליטעמיך המשתתף לו.** דקתני במתני' לענין בכורה דפטור ולא קתני ר' יהודה מחייב ה"נ דלא פליג והא קא חזינן לקמן בשמעתין דפליג בהך ברייתא: **רבי יהודה אומר המקבל בהמה כו' וילדה.** בכור: **מעלין.** שמין: **ונותן חצי דמיו לכהן.** אבל קדושת הגוף לא קדוש ליקרב למזבח הואיל וחציו לעובד כוכבים: **והנותן** [י] **לו בקבלה.** נמי לא קדוש קדושת הגוף הואיל וחציו לעובד[כ] כוכבים פטור מן הבכורה והא דיהיב כל דמיו לכהן קנסא הוא שקונסין אותו לפי [ו]שמכרה לעובד כוכבים והנותן לו בקבלה אף על פי שאינו רשאי כלומר שאף על פי שאינו רשאי [ז](לתנו לו) לעובד כוכבים במתנה: **קונסים אותו.** הואיל ולא חש לדברי חכמים: מאי

הלוקח עובר חמורו של עובד כוכבים והמוכר לו. לוקח מיפטר [ז] מבכורה משום אם שהיא של עובד כוכבים ומוכר מיפטר משום ולד של עובד כוכבים וממרי קראי [פ](נפקי כו' ושותפות) של עובד כוכבים פוטר בבכורה אפי' אזנו וכדאמרי' (לקמן ג.) מאי שנא בו בעינן כל בכור וליכא אמו נמי בעינן כל מקנך תזכר וליכא והא דעביד צריכותא בלוקח ומוכר ולא אמר משום דנפקי מתרי קראי משום דלא תנא תרוייהו בלוקח [ט]או מוכר [י]ה"מ דלוקח ומוכר צריכי כדמפרש ואזיל דמלוקח לא שמעינן מוכר דהוה אלי למיתני הלוקח עובר של עובד כוכבים או האם [כ]המוכר עובר לעובד כוכבים או האם [ל](וה"נ) משמע ממתני' דמחד קרא נפקי דקתני פטור שנא' בישראל ונ"ל דאמוכר קאי דלא איירי כולה פרשה באם אלא בעובר: **והמשתתף.** במ"כ פי' אמור [מ]בכור איתיה בשותפות מדכתיב בכורות בקרכם ובצאנכם וא"ת תיפוק לי מדאיצטריך בישראל למעוטי שותפות של עובד כוכבים מכלל דשותפות ישראל חייב וע"ק פרק ראשית הגז (חולין קלה:) [נ]דאמר בבכורות בקרך ובצאנך למה לי למעוטי שותפות עובד כוכבים והכא ממעטינן ליה מבישראל ולמאי דפרישית דאיכא תרי קראי חד בעובר וחד באם ניחא מבישראל נפיק שותפות עובר ומבקרך נפיק שותפות אם וה"ה דמפיק ליה מכל מקנך תזכר וניחא ליה לאתויי בקרך אידי דמייתי התם בקרכם ובצאנכם כדאמר התם אע"ג דכתיב בקרך ובצאנך ואיכא למימר דידך אין שותפות לא כתב רחמנא בקרכם ולקמן מייתי מכל מקנך משום דרשא דכל וניחא דאיצטריך בקרכם משום שותפות אם דמדאיצטריך בישראל למעוטי שותפות עובד כוכבים לא מרבינן שותפות אם [ס]בישראל דהוא בולד כתיב ואין לפרש משום דגלי קרא גבי ולד בישראל שמעינן דבקרך למעוטי שותפות עובד כוכבים אתי וקאי שפיר בישראל אכולהו דהא בכולהו דממעט שותפות עובד כוכבים פרק ראשית הגז (ג"ז שם) תרומה מדכתיב ראשית דגנך פאה מדכתיב פאת שדך מעשר מדכתיב מעשר דגנך ממעט להו אע"ג דלא כתב בישראל: [פ] **מייתי לה לקדושה.** פ"ה שתהא שובתת בשבת וכן מפקע לה מקדושה שהעובד כוכבים עושה בה מלאכה בשבת ולשון קדושה לא משמע כן אלא קדושת בכורה כההיא[ע] דרב מרי בר רחל דבלו מיותיה משום דמפקע להו מקדושה דהוה מקני אודנייהו לעובד כוכבים ואע"ג דבלוקח אם הולד זכר לא שייך מייתי ליה לקדושה פעמים שהעובר נקבה ומייתי לה לקדושת בכורה שולד עובר קדוש בבכורה ובלא טעם דמייתי לקדושה אלי למימר דלא שייך למיקנסיה כיון דליכא הפקעה ולא דמי למוכר דאיכא הפקעה אלא ניחא ליה למימר דאפילו הכא קדושה איכא ועוד אלי למימר טעם אחר אי תנא לוקח משום דלא עבד איסורא אבל מוכר דעבד איסורא כדקתני אע"פ שאינו רשאי אימא לקנסיה וחד מתרי טעמי נקט ומכל שכן דניחא השתא הא דלא נקט הכא טעמא דפרישית במתניתין משום דנפקי מתרי קראי: **לאפוקי** מדר' יהודה. בלא ר' יהודה נמי איצטריך לאשמועינן שותפות דלא שמעינן ליה מרישא אלא כ"ש [פ]איצטריך טפי כיון דמשכחת בהא פלוגתא: **אבל** עובר כיון דהיינו אורחיה לאו שבור הוא. פירוש דאתי לאיחלופי בבהמה אחריתי ועוד אלי למימר משום דעתיד להוליד[צ] ולהיות ראוי למלאכה דמהאי טעמא מסקינן לאסור דקאמר והאי עובר נמי יכול להתרפאות דמי וחד מתרי טעמי נקט: **ונותן** חצי דמיו לכהן. [פ]לא לקדש קדושת הגוף להיות קרב למזבח מפני חלקו של עובד כוכבים כדפי' בקונט' ובסוף פרקא[ר] שרי ליה ר' יהודה בגיזה ובעבודה דדריש ליה לא תעבוד בבכור שורך אבל אתה עובד בשלך ובשל אחרים ולא תגוז בכור צאנך אבל אתה גוזז בשלך ובשל אחרים וא"ת נהי דלא קדוש קדושת הגוף מ"מ כיון דמדאורייתא חייבת בבכורה אותו חלק שיש לו בו יהא של כהן למה נותן לכהן דמי חלקו וי"ל משום טיבותא דכהן[ש] לא ניחא ליה בשותפות עובד כוכבים לפי שאינו יכול להוציא חלקו מיד עובד כוכבים במהרה כל כך וא"ת ובסיפא דקתני קונסין אותו עד עשרה בדמיו [ת] אי איירי בפטר חמור ניחא טפי ברישא ובסיפא שנותן דמיה לפי שאין הפטר חמור עצמו ניתן לכהן אלא נפדה בשה כל דהו או בשויו כדאמר לקמן (דף ט.): **קונסין** אותו עד עשרה בדמיו. דוקא בגסה קנסו אבל דקה כיון דלאיסורא ליכא אלא מנהגא בעלמא במקום שחשודים על הרביעה[א] דעובד כוכבים חס על בהמתו שלא תעקר לא קנסו אפילו במקום שלא נהגו למכור ולקמן אמר ריש לקיש מוכר בהמה גסה לעובד כוכבים קונסין אותו עד עשרה בדמיו דוקא גסה אבל דקה לא: מאי

עין משפט נר מצוה

א א מיי' פ"ד מהלכות בכורים הלכה ג [ופי"ב מהלכות בכורים הלכה טו] סמג עשין קמה קמו:

ב ב מיי' הל' בכורות שם הל"ג [והל' בכורים שם] סמג שם טוש"ע י"ד סי' של סעיף ג ופי' שלא סעי' ב:

ג ג מיי' פ"כ מהלכות שבת הלכה ד:

◆

שיטה מקובצת

א) שנאמר בישראל א) הקדשתי לי כל בכור בישראל וכו' פי' היינו הא דכתיב כי לי כל בכור פטר כל רחם בבני ישראל ול"נ למ"ר ה"ר יעקב שיחיה דהא אמרינן לקמן (דף ג) דרבנן סברי בכור מקצת בכור ור"י סבר כל בכור במשמע ולא נקט לבני ישראל בפטר רחם ושמא י"ל רישא דקרא דריש ועוד אומר מורי שיחיה דהיינו הא דכתיב כי לי כל בכור בבני ישראל באדם ובבהמה וכו' ועניינו איירי באדם ובבהמה ונראה לר"י דהאי בישראל לא איצטריך ללוקח עובר חמור של עובד כוכבים דשותפות של עובד כוכבים (פי') באם נפקא דפטור מדכתיב כל מקנך תזכר דהכי אמרינן בגמרא ותימה ל"ל בעלמא בכורות בקרכם לחייב שותפות דישראל הא מדאצטריך לפטור שותפות עובד כוכבים הא דישראל חייב ואין לומר דאיצטריך לחייב שותפות ישראל באם דמהכא לא שמעינן שותפות עובד כוכבים בעובר דהא מכל מקנך תזכר נפקא וי"ל ב) האי דחזינן דפ' ראשית הגז דבכורות בקרכם [אתא] לחייב שותפות דישראל דמשמע הא שותפות דעובד כוכבים פטור לא הוה ממעטינא מכל מקנך תזכר רק היכא שכל האם לעובד כוכבים והאי דכתיב כל מקנך תזכר י"ל אפי' בהמה טמאה. תוס' חיצונית: ב) והמשתתף לו למה לי השתא לוקח דעובר כוליה דישראל הוא פטור משתתף דאין לו אלא חציו מיבעיא. גליון: ג) לאפוקי מדרבי יהודה דאמר שותפות עובד כוכבים חייב בבכורה לקמן גבי [illegible]

מסורת הש"ס

א) [לקמן ט:], ב) ע"ז יד: שבת לד. [פסחים נג.], ג) גיטין מד., ד) הבכורה אותו עובר כו' שמכר הוא לעובד כוכבים אינו כו' כצ"ל וכ"ה בפי' ל"ק, ה) של עובד ל"ק, ו) שמכרה לעובד כוכבים ונתן לו בקבלה הפ"ד ל"ק, ז) נתנו ל"ק, ח) נ"ל נפקי כולה ושותפין רש"א וכל"ק גורס נפקי כולה כדאמרי' גבי שותפות של עובד כוכבים דפוטר כו', ט) במוכר ל"ק, י) כאן שייך מן דהוה אלי למיתני עד או האם, כ) או המוכר ל"ק, ל) נ"ל והא דמשמע במתני', מ) הני בכור ל"ק, נ) דקאמר בקרך ל"ק, ס) מבישראל ל"ק, ע) [לקמן ג:], פ) דאיצטריך ל"ק, צ) בס"א: להוליד, ק) אבל לא קדוש ל"ק, ר) [דף ט:], ש) דלא ל"ק, ת) [ע"ז יד: טו.].

◆

תורה אור השלם

א. כִּי לִי כָּל בְּכוֹר בְּיוֹם הַכֹּתִי כָל בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם הִקְדַּשְׁתִּי לִי כָל בְּכוֹר בְּיִשְׂרָאֵל מֵאָדָם עַד בְּהֵמָה לִי יִהְיוּ אֲנִי יְיָ: במדבר ג יג

◆

הגהות הב"ח

(א) במשנה והמשתתף: (ב) רש"י ד"ה והמקבל ממנו וכו' וישראל מקבלה ומטפל בה כדי שיהיו חולקין כצ"ל ותיבת בהמה נמחק:

◆

מוסף רש"י

ר' יהודה מתיר בשבורה. דלא משכי לה ופשטי לה, הלכך לא חזי ליה ישראל גבי נכרי ולא אתי למיסריה מכירה אחריתי (פסחים נג.). בן בתירא מתיר בסוס. למוכרו לנכרי, משום שמלאכת הסוס אם היה אדם עושה אותה אין חייב עליה חטאת, דלרכיבה עומד והחי נושא את עצמו, והא דאסרו למכור בהמה גסה לנכרי משום שאלה ומשום שכירות אסור [illegible]

רבנו גרשום

[illegible]

[illegible]

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones